

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Několik poznámek k návrhu novely Ústavy o přímé volbě prezidenta republiky (sněmovní tisk č. 172)

Návrh novely Ústavy, jehož účelem je úprava přímé volby prezidenta republiky, podaný jako sněmovní tisk č. 172 se prakticky shoduje se sněmovním tiskem č. 90, který byl v závěru loňského roku Poslaneckou sněmovnou v prvním čtení zamítnut. Jedinou změnou oproti původnímu návrhu je snížení počtu občanů požadovaného pro podání návrhu kandidáta na funkci prezidenta republiky z 20 tis. na 10 tis. podpisů.

Návrh novely Ústavy, jehož účelem je úprava přímé volby prezidenta republiky, podaný jako sněmovní tisk č. 172 se prakticky shoduje se sněmovním tiskem č. 90, který byl v závěru loňského roku Poslaneckou sněmovnou v prvním čtení zamítnut. Jedinou změnou oproti původnímu návrhu je snížení počtu občanů požadovaného pro podání návrhu kandidáta na funkci prezidenta republiky z 20 tis. na 10 tis. podpisů.

Návrhu lze vytknout tyto dále rozvedené nedostatky:

- a) návrh neřeší ústavně konformním způsobem soudní kontrolu průběhu voleb prezidenta republiky
- b) návrh neřeší (málo pravděpodobnou, ale možnou) situaci, kdy je k volbě prezidenta republiky navržen pouze jeden kandidát
- c) návrh neřeší situaci, kdy jeden ze dvou kandidátů postoupivších z prvního kola odstoupí mezi prvním a druhým kolem
- d) návrh nemá přechodné ustanovení pro případnou volbu prezidenta republiky v r.2003 (nezvolí-li prezidenta republiky Parlament)

Návrhy kandidátů na úřad hlavy státu se mají podle navrhované novely odevzdávat předsedovi Poslanecké sněmovny. Navrhovat kandidáta má být oprávněno nejméně deset poslanců nebo deset senátorů nebo občan České republiky, který dosáhl věku 18 let, podpoří-li jeho návrh petice podepsaná nejméně 10 000 občany České republiky, kteří dosáhli věku 18 let (navrhovaný čl. 58 Ústavy). Lze mít za to, že požadovaný velmi nízký počet občanů nutný pro podání návrhu kandidatury by mohl vést až téměř k obskurním návrhům znevažujícím rozhodování o obsazení úřadu prezidenta republiky, požadované číslo by mělo být několikanásobně vyšší.

Novela neřeší situaci, kdy návrh kandidáta na prezidentský úřad podaný předsedovi Poslanecké sněmovny nebude mít (alespoň podle názoru předsedy PS) stanovené náležitosti, např. nebude např. podepsán nejméně 20 000 občany České republiky, kteří dosáhli věku 18 let. Právní úprava by měla jednoznačně stanovit, zda bude moci předseda PS takový návrh odmítnout (bylo by to vhodné), a pokud ano, zda bude moci ten, kdo návrh podal a domnívá se, že jeho návrh má všechny náležitosti, podat proti rozhodnutí předsedy PS žalobu (opravný prostředek). A pokud by toto právo dáno bylo, o jakou žalobu (opravný prostředek) a komu by šlo. Z povahy věci by měl v takové situaci nastoupit Ústavní soud. Ústavní soud však takovou kompetenci podle stávajícího znění Ústavy nemá a navrhovaná novela její doplnění ani nepředpokládá. V čl. 58 odst. 6 se sice předpokládá, že rozsah soudního přezkumu stanoví zákon, s ohledem na čl. 9 odst. 1 Ústavy, podle něhož Ústava může být doplňována či měněna pouze ústavními zákony, je ale nutné upravit základní principy soudní kontroly průběhu volby prezidenta republiky přímo v Ústavě. Kontrolu by měl provádět právě Ústavní soud stejně jako je tomu v případě ústavního zákona č. [515/2002](#) Sb., o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a o změně ústavního zákona č. [1/1993](#) Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů (i zde byla přijata speciální novela Ústavy).

Návrh novely Ústavy vůbec nepočítá sice s málo pravděpodobným, ale přesto možným případem kdy bude na úřad prezidenta navržen pouze jediný kandidát. Lze namítnout, že ani některé ústavy jiných zemí, které znají přímou volbu hlavy státu, tuto situaci neřeší, jsou však i takové, které ji předvídají. Tak např. podle čl. 101 odst. 6 Ústavy Slovenské republiky se i v takovém případě o kandidátovi hlasuje a prezidentem je zvolen v případě, že získal nadpoloviční většinu hlasů. Naproti tomu nastane-li stejný případ (nominace jediného kandidáta) v Irsku, volby se nekonají a navržený kandidát se stává ve smyslu čl. 12 odst. 4 bod 5 ústavy prezidentem automaticky (ze stejného modelu vycházela třeba i bývalá finská ústava).

Návrh novely Ústavy dále vůbec nepočítá s možností, že by se jeden z kandidátů, kteří postoupili do druhého kola, kandidatury mezi prvním a druhým kolem vzdal nebo třeba zemřel, popř. pozbyl podmínek volitelnosti (to je sice poměrně málo pravděpodobná varianta, ani ji ale nelze vyloučit), ačkoliv řada ústav upravujících přímou volbu prezidenta tento velmi praktický problém řeší. Podle čl. 101 odst. 5 Ústavy Slovenské republiky v takovém případě postupuje do druhého kola voleb kandidát, který v prvním kole získal další nejvyšší počet platných hlasů (pokud už pro druhé kolo voleb dva kandidáti nejsou, vyhlásí předseda Národní rady nové volby), podle čl. 7 francouzské ústavy Ústavní rada (francouzská modalita Ústavního soudu) v takovém případě prohlásí, že se celý volební proces opakuje a podle čl. 127 odst. 5 polské ústavy postupuje (podobně jako na Slovensku) do druhého kola voleb další kandidát z prvního kola podle získaného počtu hlasů.

Obdobným příkladem, známým navíc přímo z našich poměrů, je druhé kolo senátních voleb (§ 76 odst. 3 zákona č. [247/1995](#) Sb., o volbách do Parlamentu ČR – „Jestliže před druhým kolem voleb ve volebním obvodu se kandidát své kandidatury vzdá, pozbude práva být volen nebo zemře, postupuje do druhého kola voleb kandidát, který se v prvním kole voleb v konečném pořadí umístil na třetím místě; v takovém případě se druhé kolo voleb koná třináctý den po ukončení hlasování v prvním kole.“). Návrh novely Ústavy naproti tomu předvídá jen velmi málo pravděpodobnou možnost, že dva kandidáti získají v prvním nebo druhém kole navlas stejný počet hlasů.

Návrh také neobsahuje žádné přechodné ustanovení, které by řešilo přechod mezi stávající a navrhovanou právní úpravou, což by neumožňovalo aplikaci navrhované úpravy pro případ volby prezidenta republiky v současné situaci, kdy by se Parlamentu nepodařilo prezidenta republiky zvolit. Čl. 56 odst. 3 obsažený v návrhu upravuje vyhlášení voleb prezidenta republiky obecně, nepočítá však s možností, že by byl prezident republiky volen v přímých volbách již v r. 2003.

JUDr. Josef Vedral, Ph.D.
Praha 31.1.2003

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na](#)

[sportovní právo](#)

- [DEAL MONITOR](#)